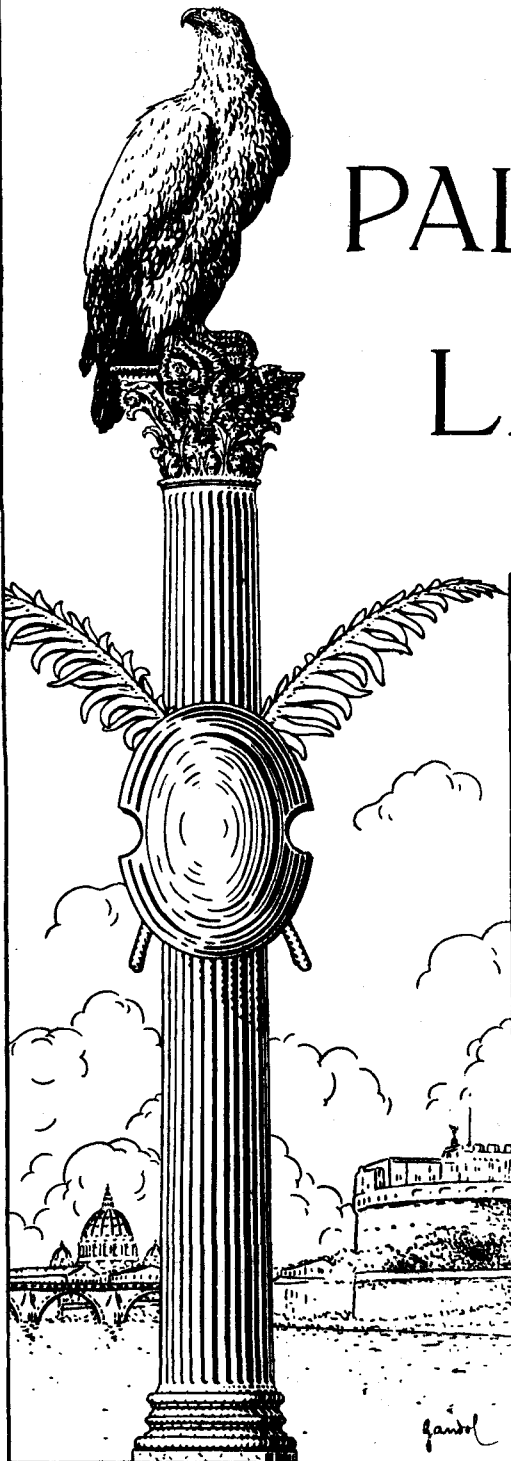

PALAESTRA LATINA

SUMMARIUM

COROCOTTA, REX LATRONUM.

NOVA ET VETERA. (Jové)

MISSIONES MINIME NEGLEGENDAE.

IN BEATUM ANTONIUM M. CLARET. (González)

CANTUS VESPERTINUS. (Viator)

COMMERCIUM EPISTULARE.

DE ARTIFICIOSAE HARMONIAE PRINCIPIO IN ARTE
POETICA HORATII, (Ruiz)

BIBLIOGRAPHIA. (Martija, Fanlo, Jiménez)

EXERCITATIONES SCHOLARES.

Ordinarii atque Superiorum permissu

XVI NOVAE MINAE

COGNITA ducis voluntate, latrones spe deciderunt; expectabant enim ut Aulus grandi se ipse pecunia redimeret, neque intellegebant quare Corocotta tam clementer ageret, et sine pretio captivos locupletissimos dimitteret. Plerique tamen, qui duci confiderent, ei morem gerere non dubitaverunt, sed nonnulli quorum indoles minus erat tractabilis, non ante paruerunt quam reclamitarunt. In quibus erat Teutobodus quidam, obtusi ingenii homo, sed miro robore et saevitia, qui dominationem Corocottae aegre jamdiu ferebat. Teutobodus, dum rex latronum omnia ad iter necessaria parat, omnes eos qui reclamitaverant, allocuturus adit, congregatosque remotiore in loco, ut duci obsistant impellit neque faciant quod ille jusserit. Corocotta veritus ne quid mali viatoribus accideret viginti fidissimos ex suis praesidium praebet, et postquam Aulus et filia maximas iterum illi gratias persolverunt, parva manus se commovit. Tum Teobodus cum animo suo loquens dixit male ridens: «*Felicem tibi viam adprecor, Aule; nondum Romam advenisti.*»

XVII ITERUM LATRONIBUS OPPRIMUNTUR

JAM viatores aliquot milia confecerant. Aulus rerum novitate permotus stupuerat, cum subito exorti sunt horrendi clamores et incusodes, laetiae praesidio a rege latronum ab eis repugnatur, prosteruntur, caeduntur multitudine oppressi, et Teobodus (is enim erat qui cum suis sociis viatores adortus erat) Aulum ejusque filiam trepidantes rapit. Unus autem e laetiae cusodibus, etsi graviter fuerat sauciatus, e longinquo raptores secutus est. Post longum iter hi tandem ad diversorium horribili specie venerunt, a cuius domino obsequentissime sunt excepti: «*Da nobis habere, idque celeriter*» inquit Teutobodus. Dein sociis: *Nos autem, agni mei, corrigamus clementioris Corocottae errorem!* Et terribilia tormenta Aulo minatus, nisi pareret, haec ad Tulliam verba dixit: «*Filia et ego capti sumus a latronibus. Te oro ut ab argentario meo decem milia numerum petas ferasque ipsa, ante quartum diem, ad sexagesimum lapidem. Ibi inventis cui pecuniam dabis. Noli cuiquam de hac re loqui praesertim Sagaci, aliter moriar. Noli item tibi comites adjungere, aliter enim moriar. Aulus*». Tunc Teutobodus obsignatam epistulam latroni credidit ad Tulliam perferendam.

PALAESTRA LATINA

MENSTRUUS DE LATINITATE COMMENTARIUS

Pretium subnotationis annuae, solutione antelata, est 6 pesetarum in Hispania, 7 in America et Lusitania, 8 in reliquis civitatibus. Pretium mittatur oportet ad Administratorem: CERVERA (Lérida) - Universidad - España

NOVA ET VETERA

Narratiuncula.—Iter mihi est faciendum ex ignoto quodam oppidulo ad illius terrae caput. *Horarium* (sive itinerarium) capio, ut videam, qua hora insequente die proficisci queam. Ecce varia per diem *tramina* oppidulum nostrum praetereunt: *Postale* (sive *tabellarium*) tramen duobus minutis post horam quartam, *rapidum* puncto horae septimae, post et *velox* et *mixtum*; *expressum* nullum ibi sistit. Jam vero quodnam tramen ascendam? Rapidum malo. Omnibus igitur rebus ad iter paratis proximo die ad *stationem* venio statimque ad *fenestellam tesserariam* me confero. Pecunia rite numerata, tertiae classis *tesseram* accipio. Cum sarcinarum *expeditore*, qui, *syngrapha* data, *arcas* et alia onera gravia conlocanda curat in sarcinario curru, nihil mihi est negotii; nam praeter *vidulum* sive manualementem cistellam nihil fero. In *oeco vectores* quosdam invenio exspectantes et se calefacientes —jam enim mordet frigus— pro-

pe *fornacem* (sive *caminum*), quae in medio oeco ardet; caret enim illa statio centrali quadam calefactione. Appropinquat tempus ineundae *crepidinis* (aut *aulae*) unde conscenditur tramen. Jam *perforator* carceres aperit. Subinde in longinquum prospicio, nil autem adhuc video nisi fabros ferrivarios prope stationem *ferreas* (sc. virgas) configentes in *transtris*. Suo tempore apparet tramen, quod *declinator* facile dirigit ad *orbitam* nobis propiorem. Vi *electrica* movetur, non vapore; nihil igitur fumi est in machina locomotrici. Traminis ductor constringit frena, tramen sistit, exeunt vectores advenientes, proficiscentes conscendunt currus et commodissimum sibi quisque elegit loculum. Plerique ad *fenestram* sedere malunt. Quae omnia celeriter fieri oportet. Jam denuo rotarum orbilia se vertere incipiunt super orbitam, dum vectores dexteras ad amicos porrigunt palmisque eis valedicunt.

EMMANUEL JOVÉ, C. M. F.

Misiones Minime Neglegendae

(sequitur; v. num. sup.)

- H.—Age, jam concedo misiones ab optimis operibus non abstrahere. At quoniam sacrificium commemorasti, ad secundam jam difficultatem veniamus, quod misiones, scilicet, omnibus careant voluptatibus.
- CL.—Miseros ergo existimas missionarios, quod iis carent, quibus nos esse felices arbitramur?
- H.—Ita plane.
- CL.—Nullaene igitur sunt res, quae missionario laetitiae esse possint?
- H.—Non ausim dicere id quidem, sed quoniam me verbo premis, non jam dicam omnibus, sed fere omnibus voluptatibus.
- CL.—Carent fortasse honoribus; num ergo infortunati erunt?
- H.—Omnino.
- CL.—At sunt qui honoribus quam maxime destituti, beati tamen putentur.
- H.—Qui? Nusquam enim novi.
- CL.—Probi ac simplices opifices, familiaribus suis stipati, qui vivunt beati, honores autem non modo non desiderant sed ne suspicantur quidem.
- H.—Sed id solum opificibus probari potest; nam in tali sunt simplicitate nati, ut nulla fere sit in eis honorum cupido.
- CL.—Quaeramus nos hanc optimam simplicitatem et honoribus carere moleste non feremus. Sic enim res habet, ut is, qui non desiderat, jucundius, quam qui desiderat, careat.
- H.—Nescio quid respondeam; haec enim spinosiora potius ut taceam me cogunt, quam ut adsentiar. Haec ergo mittamus; majora enim molior, quibus haerebo. Missionarii nec amicis uti, nec familiaribus possunt.
- CL.—Quid inde?
- H.—Quod carent maxima omnium voluptate.
- CL.—Carent etiam qui se locupletandi causa fines patriae relinquunt et tamen fortunatissimi habentur.
- H.—Sed ii saltem pecunia cumulata fruuntur dum missionarios, quia non se locupletandi causa ad misiones pergunt, etiam hac carere videmus.
- CL.—Bene; sequere.
- H.—Persequi potuerim permultas molestias missionum; sed haec, quae dixi, existimo ita gravia atque firma, ut nemo quidem refutare audeat.
- CL.—Minime vero, brevi haec omnia evanescent. Etenim Jesum intueri dicentem: «Si quis vult post me venire, abneget semetipsum...» et alia gravissima. [Nullum igitur id argumentum est ut misiones neglegamus, potius ut persequamur, dixerim.
- H.—Do manus victas; et jam quidem misiones amplectendae viderentur nisi alia me detineret difficultas, quam quidem minimam omnium esse censo.
- CL.—Dicas quaeeso, et quanta quamque sit justa videamus.
- H.—Quod missionarii haud procul absint a morte.
- L.—(ingreditur et salutatur) Bene vobis!
- CL.—Unde tu?
- L.—Rure, et pater missionarius mihi occurrit in via cum Josepho deambulans. Cum his longum sermonem, ut fere fit, de missionibus contuli. Ambo enim in Carolinas pergere exoptant. Vos autem quid tam intenti?
- CL.—Disputationem de missionibus instituimus, per hunc enim ne quis in posterum misiones peteret, quam primum decerneretur.
- L.—At quae sunt tantae causae, quare misiones tam acerbe condemnes?

- H. — Tres causas habebam; primam quod ab optimis operibus missiones avocent; alteram quod privent omnibus fere voluptatibus; sed jam frater, qua pollet, subtilitate refutavit. Tertia restat quod missionarii haud procul absint a morte; quam quidem volumus, nisi molestum est, utpote magna perspicuitate praeditus, ut solvas.
- L. — Faciam equidem, ut potero. Et primum mortem existimo aequae impendere missionariis atque ceteris hominibus.
- Cl. — Ego vero, pace tua, longe dissentio. Missionarius enim ad magnam se nequitiam pervenit nullus. Quin immo, si quis eorum septuagesimum annum agit, diu putat vixisse; nam multis id contingere non solet.
- L. — Sed nihil refert num quadraginta annos vivas an octoginta. Quid enim est in vita hominum diu? aut, quid sunt anni cum alterius vitae aeternitate comparandi?
- H. — Sed tamen res haud sane facilis est emori.
- L. — Minime. Mors, mea sententia, dulcis est atque exoptanda.
- Cl. — Plane tibi adsentior.
- H. — Quid? Exoptanda mors vobis videtur? Audiendi cupiditate ardeo.
- L. — Mors est terribilis iis, qui, vitis irretiti, cupiditatibus distrahuntur; iis autem, qui, ceteris relictis, per vitam Deum unum quaesierunt, jucundius est mori quam vivere.
- Cl. — Quam belle, mi Ludovice, dixisti. Sic enim res se habet, ut sanctissimi quique aequissimo animo moriantur, mundani iniquissimo.
- H. — Mortem ergo missionarii non formidant?
- Cl. — Ita sane; sciunt namque, cum ex hac vita discesserint, tum vere esse victuros.
- L. — Nec de hoc ita longa disputatione opus esse videtur, cum recorder, non eos, qui alacri animo et erecto pro patria moriuntur, non eximium illum vatem, qui non ducit esse mortem lugendam quam immortalitas consequatur:
Nemo me lacrimis decoret neque
[funera fletu
- Faxit:*
non ethnicos, qui vitam parvi aestimarunt, sed nostros ipsos Sanctos, qui ex hac vita tamquam ex hospicio discesserunt, non tamquam e domo. Quid enim potest esse dulcius, quam mors illius praeclarissimi viri Xaverii, quem oculos in Sinam avide conicientem extingui cerneris?
- Cl. — Sanctus Ignatius etiam, cum in lecto jaceret, ardebat caeli desiderio, jam jam id quasi terram ex longa navigatione prospiciens, lacrimasque mitissimas fundens, in portum pervenire cupiebat. (*ad Henricum*) Satisne habes?
- H. — Utique. Vobis plane adsentior; nostro vero Josepho invideo eique, cum videam, stimulos addam, minime impediam. Utinam Deus concedat illi quod tantopere exoptat!
- L. — Ut de iis, quae locuti sumus, Pater Florentius certior fiet, incredibile gaudio efferetur; ille enim amat missiones earumque studet amantes quam plurimos conciliare.

C. M., S. I.

Alumnus Supremas Grammatices

*In Beatum Antonium M. Claret
altero Beatificationis recurrente anniversario*

Quos tibi cantus hodie fideles
Laudis, Antoni, modulamur omnes
His tuis fastis hilares canentes
 Suscipe laetus.
Qui modo, Paulo similis flagranti,
Surgis in mundum, populos anhelans
Orbis atque omnes animas amore
 Urere Christi.
Sedulus Pastor, virides abunde
Exhibes pastus ovibus tenellis,
Saucii Jesu lateris madentes
 Sanguine divo.
Impiger Petri Cathedrae patronus,
Christianorum nimis efferendus
Laudibus dignis, precibusque iustis
 Jure mereris.
Artibus solers animas regendi,
Spiritus Regum, probitate mira,
In dapes gratas moderaris ipse
 Regis Olympi.
Nunc tuum pectus veneramur omnes
Pulcrius templi Salomonis auro:
Rex enim regum requiem perennem
 Fixit in illo.
Angeli pacis, variis periclis,
Se tibi praebent faciles videndos;

Et tuis claris famulantur actis
 Signa superna.
Est tibi mater puero Maria,
Cui flagras semper studioso amore,
Cujus et Cordis celebras in orbe
 Munera diva.
Nunc mari fuso tumidas in iras;
Nunc malo turpis mulierculae astu:
Sive, te, bellis Barathri impudicis
 Liberat Illa.
Gratiis castae Dominae refertus,
Inclitum Cordi genus Ejus almo
Procreas, totum memorans Beatae
 Nomen in orbem.
Sedibus, tandem, patriis inique
Exul, aurora borea nitente,
Dulcis electis cadis et quiescis
 Mortis in ulnis.
Qui sacras arces habitas Clymphi,
Qui beatorum frueris corona,
Hujus, Antoni, memor esto mundi
 Te reverentis.
Gratias tecum meritas agamus
Filio aeterni Genitoris almo:
Haec Adunanti quoque sint utrumque
 Carmina laudis.

MARIANUS GONZÁLEZ, C. M. F.
In Collegio Maximo Sti. Dominici Calceatensis.

CANTUS VESPERTINUS

I. Lassus cubitum eo
Et ocellos comprimo;
Vultus tuus, Pater, stet
Super lecto, vigilet!
II. Si deliqui hoc die,
Noxam, culpam dilue!
Christi sanguis, gratia
Delent cuncta crimina.

III. Fido consanguineos
Tuae curae traditos,
Inimicos sospites,
Peramicos, hospites.
IV. Lapsos, aegros eleva!
Lacrimantes mitiga!
Caelo luna splendeat,
Lustrans nos inspiciat! — VIATOR.

Commercium Epistulare

Fr. Antonius Urquiola Patri Emmanueli Jové pacem et bonum.

Quoniam de recurrente anno Horatiano agere coepit PALAESTRA LATINA atque in ea non modo scriptorum illustrium lucubrationes, verum etiam quae alibi gesta fuerint erga tantum poëtam spes est in lucem proditura, en tibi mitto una cum praefatiuncula programma consessus in hoc collegio habiti XVI Kal. Augustas, die scilicet Divo Bonaventurae, Doctori Seraphico sacra. Aderant, praeter alumnos Latinitatis octoginta, omnes religiosi viri hic degentes numero septuaginta; in his quadraginta theologicis disciplinis operam dant. Res sub vesperum acta est. Ut verum fatear, actores longe melius spe se gesserunt, meritisque eos plausibus spectatores prosecuti sunt.

Fortassis animadverteris hoc anno alumnos hujus nostri collegii ad compositiones ex Palaestra vertendas nondum concurrisse. Nunc jam progrediente cursu conabor ut in pugnam veniant.

Fac valeas, dum me tibi addictissimum profiteri gaudeo.

*Emmanuel Jové, C. M. F., Fratri Antonio Urquiola, C. M. F.
salutem plurimam dico.*

Quam sint alacres isti pueri vestri ad ea quae humanitatis sunt, satis superque saepe ostenderunt; nuperrime autem eo litterario consessu quo bis millenariam Horatii nativitatem concelebrare voluerunt. Pulcerrimum programma! Mihi placuit omnino, quale auditoribus atque exspectatoribus ab iisdem oblatum est, quodque prospicere utinam mihi licuisset. Illic morales Horatii sententiae, illic dialogi Latini, illic odae tum Horatianae tum Ecclesiasticae variis vocibus canendae in centum redactae, illic oratiunculae Latinae a parvis Ciceronibus habitae, illic... quid pluribus erat opus ut ille consessus illaque vigilia deveniret amoenissima? Illis igitur dico: Mañi animo, pueri! Sic itur ad astra! Plurimum de vobis Superiores vestri sperare possunt. Namque qui haec audent pueri, quid viri non audebunt?

Tibi itaque, mi Pater, istius collegii dignissimo Moderatori, Praeceptoribus Latinitatis, alumnis omnibus sincerissimae sunt gratulationes et salutationes.

Valete!

(1) Vide, p. 107.

De artificiosae harmoniae principio in arte poëtica Horatii (sequitur)

Inter opus autem Aristotelicum atque Horatianum fundamentale discrimen necessario intercedit. Aristoteles enim homo est toto ore sapiens, qui opus litterarium subjicit analisi rigido ac frigido eodem atque aliud quodcumque phaenomenon humanum. Nullum locum memini Poëticae illius qui ante opus, quod recenset, motum animi ullum transfundat. Investigare dumtaxat naturam poësis in se ipse laborat, eam definire et in species digere: Περὶ ποιητικῆς αὐτῆς τε καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς... λέγωμεν ἀρξάμενοι κατὰ φύσιν πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων.⁽¹⁾

Horatius contra semper est poëta, qui cogitantibus vivam induit formam, figurat mentis conceptus et ut artis praeceptum maximum enuntiet quem animam dixeris artis poëticae —quod est pariter artis anima— praeceptum dico harmoniae partium cum toto, nos ante tabulam constituit monstruosam dum juvenes Pisones cachinum tollentes audimus. Hoc est poësis, vita; illud scientia, ratio.

Quod discrimen formae, non vero rei, nihil impedit quominus doctrina fluat Aristotelica sub numerosa Horatii hexametra, quibus magnus ille Graecus magister in litteratorum generationibus influxum majorem exercuit —an semper beneficum?— quam rigidis Poëticae definitionibus.

Omnibus notum est Aristotelem poësim dramaticam omnium nobilissimam existimasse: tragoediam scilicet et comoediam. De epica poësi etiam loquitur, sed praeterita heroum aetate ea quasi lapidicina devenit ad tragoediam. Poësis in sensu latissimo est *mimesis* seu imitatio

atque hujus imitationis scopus actiones humanae, (ἐπεὶ δὲ μιμῶνται οἱ μιμούμενοι πράττοντας) et tragoediae anima est actio: ἡ τῶν πραγμάτων σύστασις. Data hujus rei conceptione, nullatenus irreali, facile quis comprehendat tragoediam et comoediam —poësim in actione— omnium esse nobilissimam, atque ideo maximam tractatus Aristotelici de Poëtica partem sibi assumpsisse, sicut etiam Epistulae Horatianae ad Pisones.

Aristotelici-Alexandrini, quamquam sub gravi auctoritate magistri una cum tragoedia, comoedia et epica poësi alia litterarum genera subdixerunt, quae Aristoteles vix innuerat, ut lyricam. Discipuli autem Stagiritae minutatim statuere curarunt certas stili regulas, versificationis, elocutionis, aliorum litterarii operis requisitorum. Ars ejus tota «Praeceptiva litteraria» integra devenit ad Romanos, in hac re sicut in omnibus ad cultum litterarum pertinentibus, a victis Graecis in tributum redactus. Ex Romanis autem, majoribus nostris, eam hereditatem nos quoque accepimus, donec surrexit titulum genus qui recentis temporis novum aesceticae aedificium erexit et a rhetorum tyrannide liberavit in posterum litteras liberales. Ad quod quidem inceptum saeculis opus fuit: tantae molis erat...!

Quales autem hujusce systematis litterarii tractus generaliores? a) Duplex principium operis litterarii productivum: τέχνη καὶ φύσις; ars et natura; studium et ingenium. b) ποιητὴς καὶ ποίημα, artifex et argumentum. c) Finis operis litterarii: utile et dulce: σύμφορον καὶ ἡδονή.

(1) Poëtica, 1, 1447, a.

Etsi parum familiariter epistula Horatiana usi fuerimus ejusdemque praeceptis, protinus detegemus hanc universim esse mentem, eos esse conceptus qui in ea evolvuntur ea tamen libertate et magnificentia, qua pollet poeta qui ceterum notos et vulgares agnoscit systematicos rationis litterariae aequalium suorum tractatus quos ille dumtaxat nobilitat et vivificat lepore familiari simul et poetico. Quae quidem peculiaris et technica temporis cognitio ad perfectam operis Horatiani intelligentiam procul dubio con-

ducunt, sed magna ex parte ad archaeologiam litterariam pertinent. Verumtamen super peculiares formas artis praeceptivae litterariae illius aetatis, quae sicut recentis temporis discussioni et caducitati sunt obnoxiae, principium exurgit aeternae viriditatis, quod epistolam perennitate donat, quodque ejus immarcescibilem et perpetuam juventutem explicat et insuper vinculum est internum et totam doctrinam in ea expositam compingit ac conserit: Harmoniae artificiosi operis principium.

III

Revera cum primum «Artem poeticam» legimus, quasi per silvam nobis errare videmur regularum atque praeceptorum, quae digressionibus decussantur primo visu non cohaerentibus et insinuationibus sine certo respectu litterario; quod difficiliter ad principium unitatis

totum redigas. At exstat principium, idque nostro jure adserimus: Artem poeticam Horatianam, exceptis artis praeceptis minoris momenti et unius aetatis uniusque scholae, totam esse commentariam explanationem hujus unius principii:

Denique sit quodvis simplex dumtaxat et unum (v. 23)

Noluit Horatius, neque genium ejus decebat poeticum, subtilius ratiocinari de essentia pulcritudinis quae finis est operis litterarii, sed poetico intuitu Augustinianam pulcri definitionem praecepit: unitatem in varietate. Quod potest quidem non esse definitio essentialis, sed est

demum condicio necessaria pulcritudinis in omni opere variis elementis composito: partium harmonia in toto.

Imago, dicam melius, tabula vivida qua formam dedit Horatius huic pulcritudinis notioni in omnes hominum mentes devenit:

*Humano capiti cervicem pictor equinam
jungere si velit et varias inducere plumas
undique collatis membris, ut turpiter atrum
desinat in piscem mulier formosa superne;
spectatum admisi, risum teneatis amici? (vv. 1-5)*

Huic autem legi, quam natura dedit et inter Pisonum juvenum cachinnos ante monstruosam Horatii tabulam est promulgata, non semel opponitur libertatis poeticae principium. Poetica libertas! Bellum vocabulum! in quo totam aeste-

ticam componunt qui nullam aestheticam habent. At libertatem hanc —inquit Horatius—

petimusque, damusque vicissim (v. 11)
ea lege, ut nempe intra fines contineatur quos praetergredi nefas erit: fines hujus-

modi sunt inverisimilia, ut consortium avium et serpentium, agnorum et tigrium conversatio. Igitur Horatio sicut Aristoteli natura est artis regula ultima. Naturam praeterire est artem transgredi. *Mimesis* Aristotelica est demum imitatio naturae. Adeo est imperiosa lex illa concordiae et harmoniae in opere artificioso, ut nihil valeant pulchra fragmenta in toto illepidio singillatim coruscantia, sunt enim laciniae purpureae in rudi veste.

Sed nunc non erat bis locus (v. 19)

Difficile est profecto, neque quisquis adsequatur, medium iter incedere, delicatum sensum habere modi et proportionis, quod essentia est artis classici. Qualis in artifice exquiritur tactus qui brevis neque obscurus esse debet, grandis neque turgidus, varius neque prolixus...! Navigare inter scopulos utrinque se insidiantes, eosque transvadere feliciter uni artificei eique vero datur.

*Sumite materiam vestris, qui scribitis aequam
viribus, et versate diu quid ferre recusent,
quid valeant humeri. Cui lecta potenter erit res,
nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.* (vv. 38-41)

Duo haec fecunda vocabula subducamus: *lucidus ordo* quae jure definitionem

*Ordinis haec virtus erit, et venus, aut ego fallor,
ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici;
Pleraque differat, et praesens in tempus omittat;
hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.*

Atque hic finem habet prima artis poeticae pars, quae in technicae litterariae tractatibus quasi materiam operis comprehendebat et ποιησις appellabatur ut a ποιήματι discriminaretur, quae erat forma et operis dispositio. Luculenter apparet lectori simpliciter legenti to-

In vitium ducit culpae fuga si caret arte
(v. 31)

Nova imago, nova similitudo ab arte sculptorico sumpta, ut nova forma appareat principium jam enuntiatum exemplo ex pictura desumpto. Procul, videlicet «Aemilium circa ludum» infelix sculptor fingendis statuis operam exercet. Scit ille profecto et unguis perficere et capillos levigare, sed membrorum complexionem nulla donat pulcritudine.

*Infelix operis summa, quia ponere totum
nesciet* (vv. 34-35)

Manifesta est ad opus litterarium translatio. Attamen ubi radix infortunati exitus illius sculptoris et complurium scriptorum? In eo nempe est quod obliviscuntur artificem inter et opus, quod inceperint, harmoniae legem et proportionem esse custodiendam. Non omnes possumus omnia; Vos, mei Pisones, ait Horatius:

existimaveris artis classici, quae lux est in ordine vel potius ordo proferens lucem.

I V

tam hujus primae partis doctrinam uno informari principio quod omnium est caput: harmonia, proportio, opportunitas; τὸ πρέπον.

Nunc autem poeta operi mentis creatio (ποίησις = fictio) formam dare cogitur vocabulis. Tractatum igitur ingredi-

tur de elocutione. Qua in parte unam rem tantum certam oculis objicit: novationem vocabulorum, qua in re sicut in aliis compluribus novae generationes repetunt singulae quod ille scriptum reliquit utpote quod pulcherrimum, neque melius dici potest.

In verbis etiam tenuis cautusque serendis (v. 46)

Duo haec adjectiva quae sunt quasi attentionis signa: *tenuis cautusque*, mihi referre videntur illud «ne quid nimis» aeternae sobrietatis, animae artis et praeceptorum Horatianorum. Ex alia parte tamen nemo magis eloquentius et vehementius jus innovandi sermonis procla-

Ecce lex etiam harmoniae et temperantiae quae regit omnia: neque studium infrene in vocibus novandis, neque timor neologismi legitimi quem recentium temporum inventa expostulant et varietas idearum.

mavit, neque pulcriorem legis formam internae linguarum renovationis quisquam praebuit quasi rerum viventium, quam praebuit Horatius Homericam comparatione silvarum, quae quotannis foliis renovantur.

Licuit, semperque licebit

signatum praesente nota procudere nomen.

*Ut silvae foliis pronos mutantur in annos,
prima cadunt; ita verborum vetus interit aetas,
et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.*

Debemur morti nos, nostraque. (vv. 58-62)

Elocutio autem poetica pluribus quam sermo communis praepeditur obstaculis, rithmo scilicet et versu. Qua quidem in re aliam applicationem videbimus illius principii quod doctrinam Horatianam informat, id est harmonia et convenientia formae poeticae cum genere litterario. Non est anceps unum aut alterum metrum adhibere. *Epos* lento gradu et regio — «incessu patuit dea» —

hexametro nititur; *elegos* in pentametro fluentem profundit lamentis intermissum et lacrimis; *satira* cito armatur et feriente iambo, quod etiam tragoedia et comoedia repetunt, tanquam colloquio proprium et theatrale strepitum superaturo; *strophae* autem *lyrica* erit tandem cithara variarum fidium quae sonum referant ex victoriis deum et heroum promanantem et epularum hilares tumultus.

Descriptas servare vices operumque colores

Cur ego si nequeo ignoroque poeta salutor? (vv. 86-87).

Atque hic animadvertere licet rigidam illam generum separationem in poetica dramatica, quam classici injungebant. Non tantum quod tragoedia et comoedia

duae plagae sint magno pelago dissitae, immo ita mutuo dissociantur, ut sermo quo utuntur homines, in plaga altera uti non valeant.

Versibus exponi tragicis res comica non vult (v. 89)

Dramaturgi nostrates apud Hispanos doctrinam Aristotelicam minime neglegentes, quae ad omnia videtur utilis esse, drama commenti sunt quod reprae-

sentatio esset et quasi summa totius vitae; et manifestum est in vita comoediam et tragoediam suos confundere fines et sermones permiscere.

Nostrum igitur theatrum Hispanicum classico non est oppositum sed classico suprapositum. Ac digressio haec ansam nobis praebet ut duo hic gloriosa nomina jungamus, magistri scilicet artis classici, et conditoris theatri Hispanicorum nationalis: Horatium dico et Lupum de Vega. Utriusque currunt hoc anno centenariae commemorationes.

Concordia vero quam exposulat Ho-

Non satis est pulcra esse poemata dulcis suntu

et quocumque volet animum auditoris agunt. (vv. 99-100)

Si omnis ars litteraria, vel illa personalior lyricae poësis, auditorium petit, id est quidquam aut quempiam qui poëtae cantum resonet — non canimus surdis, inquit Vergilius — ars oratoria et dramatica ex fluxu et refluxu agitantur poëtae ad populum et populi ad poëtam. Rem illam arguit quod doctrina Hora-

*Format enim natura prius nos intus ad omnem
fortunarum habitum; juvat, aut in impellit ad iram
Aut ad humum maerore gravi deducit et angit:
post effert animi motus, interprete lingua.*

Si dicentis erunt fortunis absona dicta,

Romani tollent equites, peditesque cachinnum, (vv. 108-113)

eum videlicet cachinnum, sonorum utique, qui jam initio strepuerat cum Pisones tabulam mulieris et piscis contemplantur. Idem igitur principium et lex jam tunc proclamata Horatianas praeceptiones informare pergit.

Auctor dramaticus accurate perpendet indolem, aetatem, condicionem, ordi-

Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,

jura neget sibi nata, nihil non arroget armis. (121-122)

Cum traditio nullam praefinitam indolem imponet, tunc logica interna vel

servetur ad imum

qualis ab incepto processerit et sibi constet. (vv. 126-127)

ratius inter genus litterarium ejusque metricam expressionem, minoris est momenti quam ea quae requiritur inter personas atque earum indolem et sermonem in scaena adsumendum. Vult Horatius quidquam, immo et multum, habeat, ars dramatica Platonianae illius virtutis quae censetur artis oratoriae medulla, ut sit psycagogica, id est, ut animos ad se convertat.

tiana hujus loci artis poëticae (vv. 100-113), quae stricte ad drama pertinet, ad artem oratoriam litteraliter transferri potuit. Horatius rursus alte ostenditur Aristotelicus cum hic ad naturam ducit quasi ad primum harmoniae fontem eumque supremum:

nem, patriam personarum, ut unicuique verba tribuat accommoda. Nutricem non decet matronarum sermo nobilium. Atque etiam cum poëta ipse ex sese in novas res procurrit, nequaquam spernate necesse est traditarum certa limeamenta personarum. Achilles erit

naturalis opportunitas ducet poëtam, ita ut persona ab eo creata

servetur ad imum

qualis ab incepto processerit et sibi constet. (vv. 126-127)

V

Deinde agere incipit Horatius de materia operis litterarii. Duplex panditur poëtae iter: traditio et inventio pura. Quod ita significavit Magister:

*Aut famam sequere aut sibi convenientia finge,
scriptor. (vv. 119-120)*

Sed originalitate donare argumentum quod commune est patrimonium, inceptum est haud facile, sed majore ideo dignum laude evolvere proprio et novo spiritu pericopem Iliados, quam in scaenam producere purae inventionis argumentum. Hoc videtur sensus acceptior obscuri illius Horatiani loci qui in tot controversias divisit commentatores.

*Difficile est proprie communia dicere; tuque
Rectius Iliacum carmen deduces in actus*

quam si proferres ignota indictaque primus. (vv. 128-130)

Sed finis noster non est in hac lucubratione litterariam interpretationem et commentarium Epistolae ad Pisones facere, sed detegere et in tractatu illius filum persequi quod legem internam ducit. Et ecce nos ante praeconium venimus nobilissimum Homericae poësis in quo doctrina Horatiana iterum iterumque contrahitur.

Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet

primo ne medium, medio ne discrepet imum. (vv. 151-152)

Adulescens autem Horatii amicus vires tentare affectat in opere dramático atque in illusorio aestu sibi audire videtur in theatro dulcem manuum crepitantium strepitum. Cui senex Ma-

gister amica voce: audi, inquit; si optabile appetis triumphum dramaticum nancisci, si vis ut populus tuo plaudat operi neque scaenam deserat

donec cantor vos plaudite dicat,

aetatis cujusque notandi sunt tibi mores

mobilibusque decor naturis dandus, et annis. (vv. 155-157)

Quid nunc memorem animatam tabulam eamque viventem quam de varia hominis aetate producit. Hic verum red-

didit suum ipsius effatum: *ut pictura poësis erit.* Tabula ad calcem secum fert Horatianam subscriptionem:

Ne forte seniles

mandentur juveni partes, pueroque viriles,

semper in adjunctis, aevoque morabimur aptis. (vv. 176-178)

Novum enuntiatum vel nova communis principii applicatio. Quae doctrina Graeca est et Aristotelica; germane Romanus vel potius Horatianus

est sensus moderatus et temperatus, et verisimilitudo qua regenda sunt omnia. Ex oculis spectantium est amandandum quidquid verisimili repugnet vel populi placitis:

*Nec pueros coram populo Medea trucidet
aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,*

aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem:

quodcumque ostendis mihi sic in credulus odi. (vv. 185-188)

Aristotelicus est etiam Horatius in ratione chori: Chorus habendus est — ait Aristoteles — ut unus ex actoribus et pars totius (μόριον τοῦ ὅλου) et non ut in Euripide, sed ut in Sophocle ad exitum debet conferre.⁽¹⁾

Chorus igitur est Aristoteli alia tra-

*Auctoris partes chorus officiumque virile
deffendat neu quid medios intercinat actus,
quod non proposito conducat, et haereat apte* (vv. 193-195)

Magni momenti in veteri tragoedia consebatur musica: μελοποιία. Horatius hoc loco pristinam simplicitatem amisisse et chorum et musicam et populum lamentatur, et dum suo tempore simplex

*Et tulit eloquium in solitum facundia praeceps;
utiliumque sagax rerum et divina futuri
sortilegis non discrepuit sententia Delphis.* (vv. 217-219)

En iterum nobis moderationis magistrum, illius scilicet *ne quid nimis aeternae sobrietatis.* Eadem lex consonan-

*Verum ita risores, ita commendare dicaces
conveniet Satiros, ita vertere seria ludo,
ne quicumque deus, quicumque adbibebitur heros
regali conspectus in auro nuper et ostro,
migret in obscuras humili sermone tabernas;
aut dum vitat humum, nubes et inania captet.* (vv. 225-230)

Postremus versus in mentem revocat illum primae partis:

Serpit humi tutus nimium timidusque procellae.

In hoc dramatum genere, de se libe-

*Non ego inornata, et dominantia nomina solum,
verbaque Pisones, Satirorum scriptor amabo:
nec sic enilar tragico differre colori,
ut nihil intersit Davusne loquatur, et audax
Pythias emunãto lucrata Simone talentum;
an custos famulusque Dei Silenus alumni.* (234-239)

Jam minoris judicamus momenti thecnicas praeceptiones quas de iambicis

goediae persona. Cum autem Sophoclem laudat referre videtur Oedipum in Colono, in quo Chorus non solum agit in dramate, sed principem personam praesentat.⁽²⁾

Horatio idem est chorus: εἰς τῶν ὑποκριτῶν:

tibicen traxit vagus per pulpita vestem chorus prius utilium sagax rerum et divinans futurum, aemulari voluit grandiloquas Delphici oraculi sententias:

tiae nempe et decoris drama satiricum moderatur, de quo continuo agit Poëta Magister:

dia et tragoedia communi. Locum unum dumtaxat praebeamus:

metris exhibet Horatius, quod proprium est poësis dramaticae, ut ipse credidit

(1) Poet. 1456, XVIII, 25.—(2) Errandonea. Tragedias de Sófocles. tomo I, Edipo rey y Edipo en Colono.

Aristoteles: «μάλιστα γὰρ λεκτικὸν τῶν μέτρων τὸ ἰαμβεῖόν ἐστιν». (1) Attamen hic aureum consilium litterariae formationis invenimus.

Vos exemplaria Graeca

nocturna versate manu versate diurna. (268-269)

Dum Pisonibus loquitur Horatius, adulescentibus amicis, ejus oculus terram fortunatam intuetur artis genetricem et ingeniorum patriam: Graeciam. Et post rapidam in historiam artis dramatici incursionem, confitetur Magister, quamquam patriae attactus dolore, Latium nondum aemulari Graeciam in litterarum laude sicut in armis. Cujus causa haec

censetur, quod eis desit labor limae. Solacium hoc erat vanitatis Romanorum populi, sed res ipsa invitum cogit Horatium confirmare poësim excelsum esse musarum donum, abunde Graecis tributum, praeter laudis nullius avaris, negatum tamen Romanis rebus multis et negotiis implicitis.

VI

Tertia et postrema «Artis poëticae» pars (vv. 295-476) tractat de poëtae formatione, «quid alat formetque poëtam». Eadem lex moderationis et temperantiae, eadem regula μεσότης Aristote-

excludit sanos Helicone poetas. (v. 296)

Horatius genio satirico praeditus simul et praeceptor descripsit dextra

lica Horatium adducit loqui de eo quod in se ipse debet esse poëta atque illa quae eam ducebat cum quid in opere esse deberet, loquebatur. Procul abest Magister ab ratione Democriti, qui

utique manu tabulam Romantici poëtae:

*Bona pars non ungues ponere curat,
non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium, nomenque poetae,
si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit. O, ego laevus,
qui purgor bilem sub verni temporis horam!*

Non alius faceret meliora poemata. (vv. 297-303)

«Non sum ego poëta; convenit—dicere videtur Horatius—etenim sana mente utor».

Totum hunc locum et tabulam finalem in qua tragicam mortem describit sublimis poëtae qui versus suos recitat merulis intentus, scripsisse videtur saeculo XIX mediis proeliis et pugnis quibus

*Natura feret laudabile carmen in arte
quaesitum est.* (v. 408-409)

Lis harmonice definienda Horatio dabatur. Ibi procul dubio est quaerenda

et classicismus et romanticismus tota artis acie maximum certaverunt certamen. Et revera maximi momenti hujus partis postremae Artis poëticae Horatiana est positio in ancipiti dominationis unius ex duobus principiis opus litterarium constituentibus:

artis classicae ratio: in harmonia utriusque principii, in illo «conjurat amice»

(1) Poetica, 1449, 4, 20.

Horatiano. Sine dubitatione illis Horatii temporibus non deerant qui ex Musarum afflatu omnia exspectabant atque duriora credebant omnia illa Horatiana praecep-

Scribendi recte sapere est et principium et fons, (v. 309)

et maxime scripta nonum in annum premendi membranarum intus posita, et quod non liceret in publicum prodire opus quin in manus descenderet cujusdam Mecii aut alterius conspicui iudicis.

Contra studium,⁽¹⁾ contra regulas, contra censuram signum extulit seditio romantica et procul dubio huic libertatis motui debentur plures artisticæ inventiones; attamen id animo fixum tenemus: classicismum, quem seditio illa de loco deturbavit, nihil esse præter umbram classicismi veteris, legis scilicet aeternae harmoniae quæ totam informat Epistolam ad Pisonem. Lex illa est universalis, cui se subicere debet omnis schola litteraria. Ideo post belli fragorem ob Romanicam pugnam saeculo XIX commissam gravis atque festiva vox auditur

ta aut consilia, limandi scilicet semel atque iterum opera litteraria et sapienti antequam quis operi manus admoveat:

Praeceptoris juvenum Pisonum, eadem auctoritate prædita quam audierunt juvenes Romani.

Hanc nostram igitur lucubrationem iis verbis claudere possumus quibus iniuvimus ex Marcellino Menendez Pelayo desumptis: «Ea est iurium atque officiorum tabula vere mirabilis, cujus juventam nec saecula decem et novem potuerunt labefactare et hodieque eodem virore gaudet atque tempore quo fuit promulgata».

Attamen supra varietatem et similitam regularum praeceptorumque confusionem effertur atque observatur lex una, eaque universalis aeternae harmoniae quæ pulcritudinis est genitrix et artis anima.

DANIEL RUIZ, C. M. F.

Professor Litterarum Latinarum in Nationali Instituto Bilbiliano

Bilbili Augusta Idibus Octobribus.

Bibliographia

Otto Gradenwitz. — *Laterculi vocum Latinarum seu Voces Latinae quas ordinandas curavit et a fronte et a tergo.* — Leipzig Verlag von S. Hirzel.

Opus recensente ante aliquot annos editum. Est autem hodie et semper utilissimum et necessarium iis qui grammaticis et criticis studiis litteras aucturi sunt, ut ait auctor, neque immerito. Volumen, 546 paginas (15 x 23) continens,

universas voces Latinas vel dubiae etiam Latinitatis a fronte et a tergo ordinatas adfert. Cum eo facile quis animadvertet quam inepte quidam grammaticæ nulla Latinitatis propria scientia sed alienis tantum grammaticis imbuti, has et similes regulas proponant: «Masculina sunt omnia nomina tertiæ declinationis finita in *an in on*; neutra omnia nomina finita in *c l*». Capio hunc librum et inve-

(1) In memoriam revocemus nobilem nostri Exproncedæ versum:

«Yo con erudición ¡cuánto sabría!»

nio id quod jam suspicabar, sed adsere-
re plane non audebam. Quot sunt no-
mina finita in *an*? Nulla alia quam
Satan et *Titan*. Quot nomina in *in*? Tan-
tum *delphin* quod melius fiet secundae
declinationis *delphinus*. Quot sunt finita
in *on*? *Canon* et quaedam alia, eaque
Graeca, quae si usurus eris facies feme-
nina: *icon*, *indon*. Quot nomina in *ti*?
Nullum aliud praeter *caput* ejusque com-
posita *bicaput*, *occiput*, *sinciput*. Quot
tandem nomina in *c*? *Lac* et *halec*. Hoc
autem ultimum melius finies in *ex* et ge-
neris communis facies. Cur igitur ejus-
modi regulas statuerunt illi grammatis-
tae? Quia fuerunt ante se alii adhuc
ineptiores qui tam singulares regulas in-
venerunt et religioni habuissent, si quid-
quam ab eis receptum minime repetivis-
sent. Ad haec igitur et similia dico,
opus illud esse utilissimum.

Cicéron.—*Lettres familières*, III, L. XII-
XVI.—Traduction nouvelle de Edo-
uard Bailly, Garnier, Paris.

Hoc tertio volumine completur tex-
tus Latinus et versio Gallica epistula-
rum Tullii *ad familiares*, quam edidit
nobilis E. Bailly. De prioribus volumi-
nibus iudicium prodiit in *Palaestra* num.
35 p. 155 et num. 43 p. 138. In hoc volu-
mine eadem apparet ratio operis, notis-
que pariter collustratur textus. Nitida
ac perspicua versio, non quidem ad ver-
bum Latinum expressa, sed sensum di-
lucide patefaciens. Expectamus interim
versionem epistularum *ad Atticum* ab
eodem praeclearo viro exaratam.

Cicéron. — *Tusculanes*. — Traduction
nouvelle de Charles Appuhn, Gar-
nier, Paris.

Interpres notissimi operis Ciceronia-
ni *Tusculanarum Disputationum*, profes-
sor honoris causa in Liceo Henrici IV,
non parvo exitu difficultates superavit
quae in versione hujus operis occurrunt,
propter vocabuia ad philosophiam per-

tinentia. Plura sunt enim ad stoicorum
doctrinam spectantia, quorum concep-
tus difficiliter possunt ad linguas hodie-
nas converti ut *honestum*, *honestas*, *bea-
tus*, *vita beata*. In electione verborum
Gallicorum interpres optimo consilio
ad fontem Graecum recurrit, a quo Tul-
lius res hausisse videtur Textus Latinus
in duobus prioribus libris editionem
Pohlenz (Leipzig et Berlin 1912). in tribus
vero sequentibus editionem Heine (id.
1929) reprodicit.

Felix G. Olmedo, S. J.—*Sátiras y Epis-
tolas de Horacio*.—Estudios y traduc-
ciones. Madrid, 1935.

Inter studia Horatiana quae bis mil-
lenario Venusini decurrente in lucem
prodiere, honore maximo recensendum
est opus P. Olmedo ab Edit. *Razon y Fe*
nuper editum. Incipit quadam disserta-
tione de indole Satirae Romanae, seu
potius de origine historico Satirae. Ali-
quae ex Satiris et Epistulis seliguntur
quibus studium praeliminare praecedit,
comitatur accurata versio poetica, nec
desunt pictoricae illustrationes ab eo-
dem auctore confectae. Poëmata hoc or-
dine seliguntur: Satirae V primi libri
Sat. I, I. II. Epist. II, I. I, Epist. X, I. I,
id. XI, id. XIV, id. XIX. Sat. VI, I. I,
Ode VIII, I. I, Ode XIV, I. IV, Sat. IX,
I. I. Optamus ut quam primum cl. inter-
pres nobis offerat alias versiones Hora-
tianas quas in prolegomenis promittit.

Jacobo Burckhardt. — *Historia de la
Cultura griega* — Tomo primero. Tra-
ducción del alemán. por Eugenio
Imaz. Madrid, 1935.

Commentarius *Revista de Occidente* a
Josepho Ortega Gasset directus, mag-
num opus edendum suscepit, Historiam
nempe Culturae Graecae a Jacobo
Burckhardt, qui fuit unus ex praecipuis
historicis qui transacto saeculo in Ger-
mania floruerunt. Professor Universitatis

Basileensis optimam sibi famam inter progressus scientiarum amatores comparavit, methodum philosophicam in historiam inducens, qua humani eventus non quasi quaedam congeries nullo nexu inter se copulentur, sed ex intima hominis evolutione dimanent eorumque influxu in evolutionem emensurentur.

In prima hujus voluminis sectione disserit auctor de mythica Graecorum indole; in altera de conceptu Status et Nationis, de servitute, aristocratia, tyrannide et democratia sive Athenis sive extra Athenas; de unitate Graeca, ejusque relatione cum «barbaris». Facta historica, ideas confirmantia et illustrantia referuntur. Opus completum quattuor volumina continet, quorum tria posteriora brevi editum iri speramus.

H. MARTJA, C. M. F.

Gaspar Lefebvre, O. S. B.—*Grammaire du Latin Liturgique.* — (2.^a edit.) Abayeide S. André par Lophem-lez-Bruges.

Iis qui sacram liturgiam per se ipsi gustare volent opus est, ut liquet, Latinam callere linguam. Quod si, alienis curis implicati, non multum neque temporis neque laboris huic rei impendere possunt, libellum hoc gallice scriptum habent in quo quae ad Liturgiae intelligentiam sufficiunt ordinatim et perspicue traduntur, quaeque sine magno labore memoriae ac intellectui mandari possunt. Alios id genus libellos Italice et Germanice exaratos aliunde novimus quibus tamen Gallicus hic longissime praestat.

Gaspar Lefebvre, O. S. B. — *La Misa dialogada.* — Ibidem.

Alterum libellum, optimum abs dubio, ejusdem clarissimi P. Lefebvre, et a P. Germano del Prado hispanice versum et aptatum. Omni prorsus commendatione digni sunt illi meritissimi Benedictini Monachi qui, multis abhinc annis

argumentoso et Benedictino quidem labore, laudabile susceperunt onus Christianam plebem in sacra liturgia, quo altius possent, erudiendi.

Excmo. Manuel González.—*Un sueño pastoral.* — Obispo de Málaga.

Nemo est, praesertim ex cleri sodalibus qui illum clarissimum praesulem non noverit nuper ex Malacensi dioecesi ad Palentinam translatum qui Hispanici episcopatus ornamentum est atque vernacularum litterarum inter primos excultissimus. Quem nunc librum nuntiamus postremum ejus opus est, typis expressum, in quo tot suscepta opera et labores pingit in exstruendis seminaris aedibus et alia perplura ad clericorum et spiritualem et corporalem eruditionem pertinentia ea sale et venustate scripta qua solet egregius ille et ubique vulgatissimus auctor qui adeo in Smae. Eucharistiae cultu intensius animis defigendo multis abhinc lustris laborare pergit. Mirus omnino liber quem vix semel arreptum e manibus relinquere potes. In nulla seminariorum et religiosorum bibliotheca desiderari fas est.

LEANDER FANLO, C. M. F.

Manuel Marín Peña. — *Lengua Latina* (Primer curso). — Lérida, 1935.

Hoc linguae Latinae opus, novissimis ordinationibus accommodatum, auctor edidit, qui Linguam Latinam in Herdensi Instituto ephebos mediae institutionis docet. Optimo quidem consilio titulus «Lingua Latina», minime vero «Grammatica linguae Latinae» placuit auctori, quia revera opus continet, praeter summaria Grammaticae principia, exercitationes singulis lectionibus respondententes, necnon ex Epitome Historiae Graecae ac ex Eutropii Breviario ab U. C. frusta selecta cum vocabulario praecipuorum vocum ordine litterarum composito. Auctori ex animo gratulamur.

J. M.ª JIMÉNEZ, C. M. F.

Exercitationes Scholares

VIGILIA LITERARIA

IN COLLEGIO SERAPHICO ARÁNZAZU

*In Memoriam Quinti Horatii Flacci
anno ab ejus natali bis millesimo recurrente.*

PARS I

- 1.º *Praefatiuncula.* — Jesus ab Iracla.
- 2.º *De quibusdam apud Horatium sententiis quae christianum morale quodammodo sapiunt.* — Jesus Maria Beristain.
- 3.º *Lectionis probatio* (Ex PALAESTRA LATINA). — Personae: M. Arsurabarrena, J. Zubieta, et V. Andoño.
- 4.º *Quem tu Melpomene...* (Horatii oda quattuor vocibus inaequalibus, saeculo XVI, in concentum redacta a Paulo Hofhaimer) — Cantores: J. Zubieta, J. Garayalde, P. B. de Heredia, P. Layuno, J. Layuno, J. Astiazarán et T. Marculeta.
- 5.º *Francisculi prandium.* (Josephi Fornarii milesia fabula, scaenis apud ephebea coaptata) — Personae: J. Iracla, P. Layuno, B. B. de Heredia, J. Layuno, et T. Marculeta.
- 6.º *De altari et quibusdam cultus elementis* (Imaginibus in frontem pro-

jectis) — Relator: Bernardus Oyarzabal.

PARS II

- 1.º *Ludus literarius* (Ludovici Vives dialogus) — Personae: S. Pinedo, A. Hervías, F. Errasti, P. Iturrios, M. Martínez, D. Bengosa, I. Ateda et J. Ilarduya.
- 2.º *Jam sol recedit igneus* (Hymnus duabus vocibus aequalibus ad cantum ordinatus a D. V. Amalti) — Cantores: sexdecim.
- 3.º *De antiquorum Romanorum armis* (Imaginibus coram exhibitis) — Relator: Xaverius Eizaguirre.
- 4.º *Spectando ferias* (Dialogus ex PALAESTRA LATINA) — Personae: C. Iturria et N. Lorente.
- 5.º *O Maria ad te...* (Melos a Caesare Franck duobus vocibus aequalibus concinnatum) — Cantores: sexdecim.

PRAEFATIUNCULA

Antequam hujus consessus litterarii programma enuntio, praefatiuncula opus est Omnibus notum est, hoc recurrente anno, bis millesimum agi annum natalicii «Quinti Horatii Flacci». Nos itaque, qui linguae Latinae addiscendae operam damus, tanti poëtae memoriam celebrare statuimus, et quidem eodem utendo sermone quo ille usus est ad praeclara sua carmina fingenda. Sed hoc opus, hic labor. Nondum scimus latine. Vix adhuc prima grammaticae rudimen-

ta excessimus Hinc necesse est multa nos peccare. multos admittere barbarismos et soloecismos in his quae sumus dicturi. Attamen vos qui sapientes estis et benigni, speramus gratiam nobis facturos, si qua hujusmodi irrepserint menda. His dictis, in programa, in duas divisum partes: (sequitur ut supra)

Prof. Emmanuel Jové, C. M. F.
Moderator

Typographia F. Camps Calmet. — Tarregae

L I N G U A P H O N E

LATINUM OPE LINGUAPHONE

Introductionem constituit probatam, ad Latinitatis studium facile reddendum atque jucundum, phonogrammatum apparatus atque eorum collustratus textus

L I N G U A P H O N E

GRAECUM OPE LINGUAPHONE

Si vivam reddere velitis classicam Graecorum Linguam, auscultate Graeca phonogrammata cum respondentibus textibus Demosthenis, Sophoclis, Homeri, Pindari editis a

L I N G U A P H O N E

XXIII LINGVAE OPE LINGUAPHONE

Si discere vel perficere vos velitis in qualibet ex 23 praecipuis linguis nostrae aetatis cultus, respondentem adquirete earum apparatus

L I N G U A P H O N E

Petite hoc ipso die catalogum ab

LINGUAPHONE. - VIA VALENCIA, 245. - BARCELONA

Nomen tuum

Via Num. Oppidum Nota